

Sygn. I C 283/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Słupsku I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSO Beata Kopania
Protokolant:	sekr. sądowy Anna Karwacka

po rozpoznaniu w dniu 26 listopada 2015 r. w Słupsku

na rozprawie

sprawy z powództwa D. O.

przeciwko Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S.

o ustalenie

1. ustala, iż powódce D. O. przysługuje lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ulicy (...);
2. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 3.634 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;
3. nie obciąża pozwanej kosztami sądowymi w zakresie opłaty od pozwu.

Na oryginale właściwy podpis

Sygn. akt IC 283/15

UZASADNIENIE

Powódka, D. O., wniosła przeciwko pozwanej, Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S., pozew z żądaniem ustalenia, iż powódce przysługuje spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...). Zażądała także zasądzenia na swą rzecz kosztów procesu.

Na uzasadnienie podała, iż wraz z mężem otrzymała przydział prawa do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...), przy czym członkiem spółdzielni był jej mąż, J. O.. Po rozwodzie byli małżonkowie (...) nie uregulowali kwestii podziału lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu. Po śmierci jej byłego męża, pozwana spółdzielnia stanęła zaś na stanowisku, iż powódce nie przysługuje lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu. Tymczasem powódka wskazała, że mieszka tam od chwili przydziału lokalu do chwili obecnej, nie posiada żadnych zadłużeń. Okoliczności te winny skutkować wnioskiem, iż przysługuje jej spółdzielcze prawo do zajmowanego lokalu mieszkalnego.

Pozwana, Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w S., wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powódki na rzecz pozwanej kosztów procesu.

Przyznała, że powódce i jej mężowi, J. O., przysługiwało spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...). Wskazała, że po rozwiązaniu tego małżeństwa, na powódce i J. O. spoczywał obowiązek zawiadomienia spółdzielni o tym, komu przypadło spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego lub też zawiadomienia jej o wszczęciu postępowania sądowego o podział tego prawa. Byli małżonkowie (...) obowiązku powyższego nie wykonali. Powołując się na treść art. 11 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2003r., nr 119, poz. 116 z późn. zm.), spółdzielnia zaprezentowała stanowisko, iż z chwilą śmierci J. O., który był członkiem pozwanej spółdzielni, wygasło lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu. Podniosła, że do sytuacji powódki nie ma zastosowania treść art. 14 powyższej ustawy, albowiem treść tego przepisu odnosi się do sytuacji związanej ze śmiercią jednego z małżonków. Tymczasem, w niniejszej sprawie, w dacie śmierci J. O., będącego członkiem spółdzielni, ów członek i powódka nie byli już małżeństwem, a powódka nie była członkiem spółdzielni. Zatem z chwilą śmierci J. O. ustało jego członkostwo i z tą datą ustało też spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...). Zatem, powódce, zdaniem pozwanej spółdzielni, nie przysługuje powyższe prawo.

Sąd ustalił:

Powódka, D. O. i J. O. zawarli związek małżeński w dniu 17 lipca 1976 r. (**bezsporne** nadto odpis skrócony aktu małżeństwa, k. 4).

W dniu 22 grudnia 1982r. Spółdzielnia Mieszkaniowa (...) w S. przydzieliła lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego J. O.. Powódka, D. O. została wskazana jako osoba uprawniona do zamieszkania w tym lokalu (**bezsporne**, nadto przydział lokalu mieszkalnego z dnia 22 grudnia 1982r., k. 36).

Wyrokiem Sądu Okręgowego w S. z dnia 12 marca 1996r. małżeństwo D. O. i J. O. zostało rozwiązane przez rozwód (**bezsporne**, nadto wyrok Sądu Okręgowego w S. z dnia 12 marca 1996r., I (...), k. 37).

J. O. opuścił sporny lokal mieszkalny w 1991r. porzucił powódkę i ich wspólne dzieci. Nie łożył na rodzinę, nie partycypował w kosztach utrzymania mieszkania. Nadużywał alkohol.

Dowód: zeznania świadka I. L. 00:14:11 protokół rozprawy z dnia 19 listopada 2015r., k. 63v, zeznania świadka K. P. 00:21:25 protokół rozprawy z dnia 16 listopada 2015r., k. 64, przesłuchanie powódki 00:41:32 protokół rozprawy z dnia 16 listopada 2015r., k. 65-65v.

Odpis powyższego wyroku został złożony przez powódkę do Spółdzielni Mieszkaniowej (...) w S. w dniu 31 marca 2009r. Powódka wówczas poinformowała spółdzielnię, iż J. O. mieszka w miejscowości K. ul. (...).

Dowód: wyrok Sądu Okręgowego w S. z dnia 12 marca 1996r., I (...), k. 37, przesłuchania pozwanej, 01:09:59 protokół rozprawy z dnia 16 listopada 2015r., k. 66.

Pismem z dnia 31 marca 2009r. pozwana poinformowała A. O., że w związku z ustaniem małżeństwa z D. O., należy uregulować w sposób zgodny z obowiązującymi przepisami par 64 ust. 1 statutu spółdzielni sprawę spółdzielczego lokatorskiego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...). Wskazała, że małżonkowie (...) powinni w terminie jednego roku zawiadomić spółdzielnię, któremu przypadło spółdzielcze lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego albo przedstawić dowód wszczęcia postępowania sądowego. Wskazano też, iż małżonek nie będący członkiem spółdzielni powinien złożyć deklarację członkowską w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym przypadło mu prawo do lokalu. Spółdzielnia wskazała, że uregulowanie sprawy o podział majątku winno nastąpić do dnia 30 września 2009r.

Dowód: pismo pozwanej z dnia 31 marca 2009r., k. 9.

Pismem z dnia 30 marca 2010r. pozwana spółdzielnia ponownie wezwała powódkę i jej męża do uregulowania kwestii podziału lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...). Wyznaczyła im ostateczny termin na dopełnienie powyższego obowiązku do dnia 30 września 2010r.

Dowód: pismo pozwanej z dnia 30 marca 2010r., k. 38.

Powódka od 2009r. podejmowała próby kontaktu z J. O., by rozwiązać problem wspólnego lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu. Mieszkał on wówczas u swoich rodziców w K. koło S.. Nie podejmował on tematu podziału wspólnego prawa. Kontakt z nim był trudny z uwagi na problem z nadużywaniem przez niego alkoholu.

Dowód: zeznania świadka K. P. 00:23:39, 00:29:31, 00:29:52 protokół rozprawy z dnia 16 listopada 2015r., k. 64 – 64v, przesłuchania powódki 00:44:56 protokół rozprawy z dnia 16 listopada 2015r., k. 65v.

D. O. i J. O. nie dokonali podziału lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...) (**bezsporne**).

W latach 2009-2011 powódka korespondowała z pozwaną spółdzielnią celem rozłożenia na raty zadłużenia w opłatach za mieszkanie.

Dowód: zeznania świadka I. L. 00:16:11, 00:17:31 protokół rozprawy z dnia 16 listopada 2015r., k. 64,.

J. O. zmarł w dniu 10 czerwca 2010r. (**bezsporne**, nadto odpis skrócony aktu zgonu , k. 3).

Pismem z dnia 16 kwietnia 2015r. pozwana spółdzielnia poinformowała powódkę, iż wobec tego, że sprawa podziału lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu nie została rozwiązana przez byłych małżonków (...), pomimo wezwań kierowanych do nich przez spółdzielnię, a także wobec faktu, iż z chwilą śmierci J. O. jego członkostwo w spółdzielni ustalo, lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego zajmowanego przez powódkę wygasło. Pozwana poinformowała też powódkę, iż zajmuje lokal bez tytułu prawnego.

Dowód: pismo pozwanej z dnia 16 kwietnia 2015r., k. 6.

Sąd zważył:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Stan faktyczny jest bezsporny, a rozstrzygnięcie sprawy sprowadza się do oceny prawnej zaistniałego stanu faktycznego.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż powódka posiada interes prawny w ustaleniu, iż przysługuje jej lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...).

W myśl art. 189 k.p.c. powód może żądać ustalenia przez sąd istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego lub prawa, gdy ma w tym interes prawny.

Taki interes prawny zachodzi wówczas, jeżeli sam skutek, jaki wywoła uprawomocnienie się wyroku ustalającego, zapewni powodowi ochronę jego prawnie chronionych interesów, czyli definitywnie zakończy spór istniejący lub prewencyjnie zapobiegnie powstaniu takiego sporu w przyszłości.

Nie ulega wątpliwości, że po stronie powódki zachodzi niepewność prawa do lokalu mieszkalnego, który zajmuje. Stoi ona bowiem na stanowisku, że przysługuje jej spółdzielcze prawo do tego lokalu. Tymczasem pozwana spółdzielnia prezentuje stanowisko, iż prawo to wygasło wraz z chwilą śmierci J. O., tj. z dniem 10 czerwca 2010r. W konsekwencji powyższego, powódka, zdaniem pozwanej, zajmuje sporny lokal bez tytułu prawnego.

Zatem konieczne jest rozstrzygnięcie sądowe wydane w trybie art. 189 k.p.c., które definitywnie zakończy istniejący spór między stronami.

Spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...) należało do obojga małżonków (...), D. i J.. Prawo to powstało z momentem przydziału lokalu na rzecz J. O., tj. w dniu 22 grudnia 1982r. Powódka była wówczas małżonką J. O. i pomimo, że członkiem spółdzielni był jedynie jej mąż, to powódce również prawo to przysługiwało. Obowiązujący bowiem wówczas art. 215 par 1 i par 2 ustawy z dnia 16 września 1982r. Prawo spółdzielcze (Dz. U. nr 30, poz. 210) stanowił, iż spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego może należeć do jednej osoby albo małżonków oraz, że spółdzielcze prawo do lokalu przydzielonego obojgu małżonkom lub jednemu z nich w czasie trwania małżeństwa dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych rodziny należy wspólnie do obojga małżonków bez względu na istniejące między nimi stosunki majątkowe (...).

Przepisy ustawy prawo spółdzielcze wprowadziły zasadę, iż po ustaniu małżeństwa wskutek rozvodu lub unieważnienia małżeństwa małżonkowie powinni w terminie jednego roku zawiadomić spółdzielnię, któremu z nich przypadło spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego albo przedstawić dowód wszczęcia postępowania sądowego o podział tego prawa. wskazano także, iż jeżeli małżonkowie nie dokonają powyższych czynności, to spółdzielnia wyznaczy im dodatkowy 3 miesięczny termin , uprzedzając o skutkach , jaki może spowodować jego niezachowanie. Po bezskutecznym upływie terminu spółdzielnia podejmie uchwałę o wygaśnięciu prawa do lokalu (art. 216 Prawo spółdzielcze).

W dniu 14 grudnia 1999r. przepis art. 216 Prawa spółdzielczego zmienił się w ten sposób, że wydłużono dodatkowy termin przewidziany w tym przepisie z 3 miesięcy do 6 miesięcy oraz wskazano, że spółdzielnia może podjąć uchwałę o wygaśnięciu lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu.

Poza sporem jest, że pozwana spółdzielnia kierowała w 2009 i w 2010r. pisma do byłych małżonków (...) z informacją o konieczności dokonania przez byłych małżonków podziału lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...) oraz, że D. i J. O. podziału tego prawa nie dokonali i nie wszczęli postępowania sądowego o taki podział.

Zaniechanie powyższe nie skutkowało jednak wygaśnięciem lokatorskiego o prawa do lokalu mieszkalnego, albowiem pozwana spółdzielnia nie podjęła uchwały o jego wygaśnięciu.

Prawo to zatem bez wątpienia istniało do dnia 10 czerwca 2010r., tj. do dnia śmierci J. O..

Śmierć J. O., nie wywołała, zdaniem sądu, skutku w postaci wygaśnięcia lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego.

Art. 11 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o spółdzielniach mieszkaniowych rzeczywiście stanowi, iż spółdzielcze lokatorskie prawo do lokalu mieszkalnego wygasa z chwilą ustania członkostwa oraz w innych przypadkach określonych w niniejszym rozdziale. Ustanie członkostwa następuje zaś m.in. w wyniku śmierci członka.

Powyzsza regulacja nie odnosi się jednak, zdaniem sądu, do sytuacji, gdy lokatorskie spółdzielcze prawo do lokalu przysługuje małżonkom.

Wówczas bowiem art. 14 ust. 1 powyższej ustawy wskazuje, iż z chwilą śmierci jednego z małżonków spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego, które przysługiwało obojgu małżonkom przypada drugiemu małżonkowi. Małżonek ten, jeżeli nie jest członkiem spółdzielni, powinien w terminie jednego roku od dnia śmierci współmałżonka złożyć deklarację członkowską. Małżonkowi zmarłego członka przysługuje roszczenie o przyjęcie w poczet członków spółdzielni (...).

W orzecnictwie i doktrynie istnieje pogląd, że przepis art. 14 ust. 1 znajduje odpowiednie zastosowanie, gdy po rozwodzie lub unieważnieniu małżeństwa dojdzie do śmierci jednego byłych małżonków. Wówczas uprawniony

do prawa pozostaje żyjący z nich (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Ł. z dnia 28 maja 2013r., (...), Spółdzielnie mieszkaniowe (...) teza 4 do art. 14).

Sąd rozpoznający niniejszą sprawę, podziela powyższe stanowisko. Interpretacja dokonana przez pozwaną, iż śmierć jednej dwóch osób, którym przysługiwało spółdzielcze prawo do lokalu powoduje wygaśnięcie tego prawa w stosunku do osoby, która żyje, jest krzywdzące dla tej osoby. Utraciłaby bowiem prawo ex lege w wyniku śmierci byłego małżonka. Zmiany ustawy - Prawo spółdzielcze z 1999r. prowadzą jednak do wniosku, iż wolą ustawodawcy jest wyeliminowanie sytuacji wygaśnięcia spółdzielczego prawa do lokalu mieszkalnego ex lege na rzecz jego kontynuowania do czasu podjęcia przez spółdzielnię uchwały o wygaśnięciu tego prawa.

Na koniec dodać należy, iż nie jest przeszkodą w niniejszej sprawie fakt, iż powódka nie złożyła dotychczas deklaracji członkowskiej. W myśl bowiem art. 13 ust.2 w zw. z art. 14 ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych, były małżonek, niebędący członkiem spółdzielni, powinien złożyć deklarację członkowską w terminie 3 miesięcy od dnia, w którym przypadło mu prawo do lokalu (w tym wypadku w dniu 10 czerwca 2010r.). W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2000r. (ICKN (...), baza Lex 50832) z chwilą wejścia w życie ustawy z 1999r. o zmianie ustawy – Prawo Spółdzielcze zlikwidowany został „automatyzm” co do wygaśnięcia lokatorskiego spółdzielczego prawa do lokalu w razie niezłożenia przez małżonka byłego członka w ustawowym terminie deklaracji członkowskiej. Ustawa ta zapewnia bowiem kontynuację i zachowanie prawa aż do czasu podjęcia przez spółdzielnię uchwały o jego wygaśnięciu. Takie rozwiązanie zostało przejęte też przez przepis art. 13 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o spółdzielniach mieszkaniowych.

W konwencji powyższych rozważań, sąd na podstawie art. 189 k.p.c. w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000r. o spółdzielniach mieszkaniowych uznał, że powódce przysługuje spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego położonego w S. przy ul. (...).

O kosztach procesu sąd orzekł na podstawie art. 98 par 1 i par 3 k.p.c., art. 99 k.p.c. w zw. z par 6 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (Dz. U. z 2013r., poz. 490 z późn. zm.), mając na uwadze okoliczność, iż powódka wygrała niniejszy spór w całości. Na koszty powódki złożyło się wynagrodzenie pełnomocnika w kwocie 3.600 zł. oraz opłata za udzielenie pełnomocnictwa w kwocie 17 zł.

Jednocześnie sąd nie obciążył pozwanej kosztami sądowymi, w zakresie których powódka była zwolniona tj. opłatą od pozwu, na podstawie art. 102 k.p.c. U podstaw takiego rozstrzygnięcia legła kwestia, iż pozwana kwestionowała prawo powódki w oparciu o literalne brzmienie przepisów ustawy o spółdzielniach mieszkaniowych. Tymczasem wnioskowanie sądu oparte zostało na wnioskowaniu per analogiam. W tej sytuacji sąd uznał, że po stronie pozwanej występowała postawa czuwania nad prawidłowością praw realizowanych w tejże spółdzielni.

Na oryginale właściwy podpis